

#### TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN ŞEKİLLENMESİ (1923-1938 DÖNEMİ)

##### 1. 1924 anayasasının temel özellikleri nelerdir?

**Cevap:** Devletin cumhuriyet vasfının değiştirilemeyeceğini, bunun teklif dahi edilemeyeceğini ilk madde olarak alan yeni Anayasa, millî egemenliği devletin ve sistemin temeli olarak kabul etmiştir. Yasama ve yürütme kuvvetini elinde tutan meclis, yürütme fonksiyonunu her zaman denetimi altında olacak bir hükûmete vermiştir. Yargı millet adına bağımsız mahkemelere verilmiştir. Anayasa kanun karşısında eşitlik ilkesini öne çıkararak din, vicdan, söz, yayın, seyahat çalışma ve mülk edinme hürriyeti gibi klasik insan hukuku esaslarını garanti altına almaktadır. Anayasa, "Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibarıyla Türk denir" ibaresiyle Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir" tanımıyla uyum içinde bir kimlik oluşturmuştur. Türk inkılabının gelişme seyrine paralel olarak devletin dinî hususu 1928'de, temel özellikleri ise 1937'de Anayasa'daki yerini alacaktır.

#### 1923-1938 DÖNEMİNİ ŞEKİLLENDİREN SOSYAL VE EKONOMİK YAKLAŞIMLAR

##### 2. 1924 anayasası ile eğitim alanında ne gibi değişiklikler yapılmıştır?

**Cevap:** İlköğretimin devlet okullarında parasız ve mecburi oluşu 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda da yerini almış, 1924-1925 öğretim yılında 5 yıla indirilen ilköğretim aynı yıl karma hâle getirilmiştir.

##### 3. Öğretmen eksikliğini gidermek için atılan ilk adım nedir?

**Cevap:** Öğretmen eksikliğini gidermek için Mustafa Necati Bey'in bakanlığı sırasında girişilen faaliyetler onun ölümü ve 1929 dünya iktisadi buhranı ile kesintiye uğramıştır. Saffet Arıkan'ın bakanlığı sırasındaki tespit ve önerileriyle Atatürk'ün direktifleriyle 1936'da başlatılan eğitim kursları vasıtasıyla on yılda 8543 öğretmen yetiştirilerek 6598 okul açılmıştır. Köylerde eğitimin geliştirilmesi için başlatılan bu projenin başarısı üzerine açılmaya başlanan köy öğretmen okulları 1940'ta açılacak olan Köy Enstitülerinin de ilham kaynağı ve ilk örneği olacaktır.

##### 4. Cumhuriyet'in ilk yıllarında mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek adına neler yapılmıştır?

**Cevap:** Mesleki ve teknik eğitim 1926'dan itibaren Cumhuriyetin öncelikli konuları arasında yer almıştır. Bir yandan yabancı uzmanlar görevlendirilerek ülkenin ihtiyaçları belirlenmeye çalışılırken çok sayıda öğrenci de yurt dışına gönderilmiştir. Ticaret, sanat, din, sağlık, endüstri ve teknik alanlarda açılan okullarda ülkenin genellikle ara eleman ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiştir. 1933 yılına kadar valilik ve belediyelerin sorumluluğunda olan meslek ve sanat okulları bu tarihten itibaren Maarif Vekâletinin idaresine verilmiştir.

##### 5. Cumhuriyet'in ilk yıllarında dini nitelikli eğitim kurumlarıyla ilgili olarak ne gibi gelişmeler yaşanmıştır?

**Cevap:** Meslek liseleri olarak açılan imam-Hatip okullarının yükseköğretime geçişleri 1970'li yıllardan itibaren ülke gündemini sıklıkla işgal eden bir konu oldu. Bilindiği üzere Tevhid-i Tedrisat kanunu gereği medreselerin kapatılması üzerine hükûmet yine kanunda görülen dinî eğitim kurumlarını hayata geçirdi. Bu çerçevede Darülfünun içinde bir ilahiyat Fakültesi ile ülke genelinde 29 İmam ve Hatip Okulu açılmıştır. Fakat devlet benimsediği laiklik anlayışı gereği bu okullara yaptığı maddi desteği 1928'de çekti. Okulların ihtiyacını karşılayacak maddi destek toplumsal olarak da sağlanamadığı için büyük sıkıntı yaşayan okullar 1931-32 döneminde öğrenci yokluğundan kapandı. İlahiyat Fakültesinin de 1933 Üniversite reformu ile İslam incelemeleri Enstitüsüne dönüştürülmesinden sonra ülkede din eğitimi veren kurum kalmadığı gibi din dersi de aynı anlayışla 1927'de ortaokul, 1930'da ilkokulların programlarından çıkarılmıştır. Sadece beşinci sınıf öğrencilerinin velilerinin istemesi hâlinde haftada bir ders verilmesi söz konusu olmuştur.

##### 6. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ilk üniversitenin kuruluşu nasıl gerçekleşmiştir?

**Cevap:** Osmanlı Devleti'nden devralınan en yüksek eğitim kurumu Darülfünundur. Millî Mücadele sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisine destek veren, Mustafa Kemal Paşa'ya ve İsmet Paşa'ya fahri doktora veren Darülfünun'un ülkede gerçekleştirilen siyasi ve sosyal düzenlemelerde destek vermemesi, adeta tarafsız kalması kurumu idari ve ilmî manada yetersizlikle eleştirenlerin yanına siyasileri de katmıştır. 1932'de getirilen Prof. Albert Malche'in hazırladığı rapor doğrultusunda köklü reforma ihtiyaç duyularak 1933 yılında 2252 sayılı kanunla Darülfünun kapatıldı ve İstanbul Üniversitesi kuruldu. Bu düzenleme ile mevcut öğretim kadrosundan 71'i profesör olmak üzere 157 akademisyen çıkarılmıştır. Tıp, Hukuk, Fen ve Edebiyat Fakültelerinden ve bunlara bağlı çok sayıda Araştırma ve inceleme Enstitülerinden oluşan yeni Üniversitenin 180 kişilik kadrosunda 42 de yabancı bilim adamına görev verilmişti. Edebiyat Fakültesine bağlanan Yabancı Diller Mektebi, İslam Tedkikleri Enstitüsü, Türk İnkılap Enstitüsü, Coğrafya Enstitüsü, Türk Arkeoloji Enstitüsü, Hukuk Fakültesine bağlı, Millî İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü gibi araştırma kurumları vasıtasıyla Türk inkılabının ideolojisinin yapılacağı beklentileri seslendirilmiştir.

##### 7. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Dil-Tarih ve Coğrafya Fakülte'sinin kuruluşu nasıl gerçekleşmiştir?

**Cevap:** Üniversite reformuna paralel olarak Ankara'da 1936'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kurulmuştur. Fakülte Atatürk'ün söz konusu alanlardaki büyük desteğiyle gelişen bilimsel araştırma ve yayınlar vasıtasıyla toplum bilincine büyük katkılar sağlamıştır. Bu fakülte 1930'lu yıllarda yine Ankara'da kurulan Ziraat,



Tabii ilimler fakülteleriyle Ankara Üniversitesinin temelini oluşturacaktır.

8. İdari, siyasi ve kültürel anlamda Türk tarihinde son derece önemli bir değişim ve dönüşüme işaret eden esaslar nelerdir?

**Cevap:**

- Mensubu olmakla mutluluk duyduğumuz İslam dinini siyaseti hayatın bir parçası olmaktan kurtarmak gelmekteydi. Kutsal inanç ve vicdani duyguların her zaman farklı şekillerde ortaya çıkan kişisel ve siyasal çıkarlara alet edilmesinin önüne geçilmeliydi. Milletın saadeti buna bağlıydı.
- Ülke hayatında orduyu siyasetten ayırmak ilkesi cumhuriyetin daima dikkate aldığı ve alacağı bir esastır. Ordular vatanın güvenilir bekçisi olarak milletin saygı duyduğu gerçek işinde kuvvetli olacaktır.
- Dünya görüşünde değişim zorunludur. Yaşanan bütün bu değişimin tabii ve zorunlu neticesi olarak toplum hayatını düzenleyecek bütün kanunların ilhamını hayatta alacaktır. Toplumun ihtiyaçlarının değişmesi ve gelişmesiyle paralel olarak kanunlar da değişecek ve gelişecektir.
- Toplumun sosyal yapı çimentosu olarak milletin fertlerini birbirine bağlayan ortak değer olan dinî ve mezhebi ilişki yerine Türk milliyeti bağı esas alınmıştır.

9. Saltanat ve hilafetin kaldırılmasının ardından Türk hükümetinin aldığı tedbirler nelerdir?

**Cevap:**

- Atılan adımların muhafazası için belli bir süre ancak kontrollü muhalefete izin verilebileceğini göstermiş,
- Askerî zaferden sonra mutlaka eğitim, iktisat ve kültür alanında yeniliklerle kazanımların takviyesini hedeflemiştir.
- Hedefe mümkün olan en kısa sürede ulaşmak için, değişimin motor gücü olan Meclisin kontrol edilip yönlendirilmesi ve halkın en önemli dinamiklerinden dinin kontrolünden vazgeçilmemesi lüzumlu görülmüştür.
- Muhaliflerin dini suistimaline karşı dinî metinlerin ve ibadetin Türkçeleştirilerek insanların dinlerini anlamasının gerekliliğine işaret edilmiştir.
- İnkılabın temellerinden en önemlisini oluşturan hukuk anlayışında da değişim gerçekleştirilmiştir. Bu değişim yalnızca yeni bir kanun ithal etmekten çok daha fazla ve şümüllü bir tarzda planlanmıştır. Ankara Hukuk Mektebi'nin açılışı ile sadece görünüş ve şekil değil akıl ve anlayış bakımından, kanunlar ve hukuk adamlarıyla mevcut kazanımları izah edecek ve müdafaa edecek tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Yeni

hukuk anlayışını oluşturacak hukukçuların yetiştirilmesi millî bünyeye uygun düzenlemeler için esas oluşturacaktır.

10. Türk hükümeti millî mücadele döneminde ekonomiyle ilgili hangi çalışmaları yapmıştır?

**Cevap:** 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında İzmir'de gerçekleştirilen Türkiye iktisat Kongresi'nde Türkiye devletinin uygulayacağı ekonomik model tespit edilmeye çalışılmıştır. Ülkenin her yerinden ve ekonomik hayatın her sahasından temsilciler halkın temsilcileri olarak görülmüş, "Halkın sesi Hakkın Sesidir" anlayışı ile gerçekten millî ve milletin destek vereceği bir program yapılmaya çalışılmıştır. Burada kabul edilen Misak-ı iktisadi ile de ekonomik kalkınma sürecinde toplumun üstlenmesi beklenen üretici, yapıcı rol ortaya konmuştur.

11. Misak-ı İktisadi kararları nelerden oluşmaktadır?

**Cevap:**

- Türkiye halkı tahribat yapmaz imar eder.
- Türkiye halkı vakit, servet ve ithalatta israf yapmaz, kullandığını kendi üretir.
- Türkiye halkı hırsızlık, yalancılık ve tembelliğe düşmandır, faydalı yenilikleri severek kabul eder, mukaddesatına, vatanına karşı olanlardan nefret eder.
- Türkler her yerde hayatını kazanacak şekilde yetiştir, irfan ve marifet aşığıdır.
- Taassuptan uzak dindarâne bir sağlamlık esastır. Kandili aynı zamanda kitap bayramı olarak bilir ve değerlendirir.
- Türk serbest çalışmayı tercih eder, tekelciliğe karşıdır.
- Türkiye halkı ormanlarını evladı gibi sever, orman yetiştirip madenlerini kendi işletir.
- Sağlıklı bir çoğalma ilk tercih olmalıdır. Sağlığı korumak, spor yapmak, hayvanları sevmek, cinslerini geliştirmek ve çoğaltmak için çalışır.
- Türk halkı yabancı sermaye düşmanı değildir. Kendi dili ve kanununu kullanmayan müesseselerle çalışmaz.
- İlim ve sanat hayatını yenilik esası üzerine tesis eder.
- Meslek ve sanat erbabı birlikler oluşturarak dayanışma yapar.
- Türk aileleri çocuklarını misak-ı iktisada göre yetiştirir.
- Türkiye halkı, millî hâkimiyet esasından vazgeçmez.
- Türkiye dünyanın, barış, gelişmesi için temel bir unsurdur.

#### HALKA GİDİŞ VEYA ATATÜRK'ÜN YURT GEZİLERİ

##### 12. Atatürk'ün ilk yurt gezilerinin temel amacı nedir?

**Cevap:** Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk yukarıda işaret edilen siyasi, idari, ekonomik ve sosyal değişim ve dönüşümü bir numaralı muhatabı olan halka anlatmak, benimsetmek ve yöneticileriyle birlikte yürümesini sağlamak için ülkenin her yanına geziler yapmıştır. 1925 Şapka Kanunu öncesi yapılan Kastamonu gezisi; yeni Türk alfabesini halka tanıtmak ve benimsetmek için 23 Ağustos 1928'de Tekirdağ'a akabinde Mudanya'dan başlayarak Bursa, Çanakkale, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Sivas, Şarkışla, Kayseri ve nihayet Ankara'ya kadar uzanan geziler bu kabildendir. Girişilecek bir inkılap hareketini halka doğrudan tanıtmak için, ya da ekonomik ve kültürel uygulamaların nasıl karşılandığını görmek halkın mevcut durumunu yerinde görmek için yapılan bu gezilerin 1923 yılı başından 17 Mayıs 1938'e kadar pek çok ile defalarca olmak üzere gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz. Gezilerin bazı illere birçok defalar olmak kaydıyla toplamda 170 civarında olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Atatürk, bu gezilerde Trakya'dan Doğu Anadolu'ya, Karadeniz'e Akdeniz Bölgesi'ne, Ege Bölgesi'ne ve Orta Anadolu'ya giderek halka düşüncelerini, beklentilerini, çağdaş ve refah içinde yaşamak için yapılması gerekenleri anlatmıştır.

#### SİYASİ İNKILAPLARA KARŞI İLK TEPKİLER

##### 13. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kuruluşu nasıl gerçekleşmiştir?

**Cevap:** Meclis'te Mustafa Kemal Paşa'nın hazırladığı Müdafaa-i Hukuk listesinden seçilmekle birlikte gerek saltanatın gerekse hilafetin kaldırılması sürecinde rahatsızlıklarını dile getiren belli bir kesim vardı. 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu görüşmeleri sırasında cumhurbaşkanının yetkileri konusu etrafında yoğunlaşan ve yaygınlaşan muhalefet ikinci dönemin ikinci toplantı yılında başta mübadele, imar ve iskân ve okullar konusunda hükümeti zorlayacak düzeye gelmiştir. Bu arada Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy gibi hem ordu müfettişi hem de milletvekili olan şahsiyetler ordu müfettişliğinden istifa ederek meclis çalışmalarına katılmak istediler. Mustafa Kemal Paşa bunu kendisine karşı bir seneden beri ordular arasında çalışarak hazırlanan komponun son adımı olarak değerlendirip aynı konumda bulunan ordu üst düzey yöneticilerinin milletvekilliğinden ayrılmasını istedi. Böylece ordu ile siyaseti birbirinden ayırma işi de tamamlanmış olacaktı. Muhalefet 17 Kasım 1924 tarihinde Kazım Karabekir Paşa'nın başkanlığında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası olarak resmîleşti. Ali Fuat (Cebesoy), Refet (Bele), Cafer Tayyar (Eğilmez) Paşalar, Rauf (Orbay), Dr. Adnan Adıvar, Feridun Fikri (Düşünsel), Halis Turgut (Tarıkahya) Bey gibi tanınmış kişiler de kurucu olarak partide yer alıyorlardı.

##### 14. Şeyh Said isyanının sebepleri nelerdir?

**Cevap:** İsyanı dinî, millî ve cumhuriyet karşıtı olarak niteleyen İngiliz diplomatlar, isyancıların Sultan Abdülhamid'in Beyrut'ta sürgünde bulunan oğlu Selim Efendi'nin Kürt hareketinin başına getirileceği söylentisinin yaygınlığına işaret etmekteydiler. İsyancılar, Hükümetin bölge insanlarını katledeceği, yapılan düzenlemelerle dinin elden gittiği propagandası yapmışlardır. İsyancılar, kendilerinin Kürdistan'da hükümet kuracaklarını, eski sistemi, hilafet ve saltanatı geri getireceklerini vaat etmişler, "mahvolmaya doğru götürülen İslam'ın ihyasına Şeyh Said'in Cenab-ı hak tarafından memur edildiği" iddialarıyla en hassas yerinden yakaladıkları saf halkı olaya dâhil etmeye çalışmışlardır.

##### 15. Takrir-i Sükün kanunu ile beraber gelen düzenlemeler nelerdir?

**Cevap:** Hükümete rejim ve inkılaplar aleyhinde her türlü karşı faaliyeti engelleme yetkisi veren bu kanun çerçevesinde sosyal yapı düzenlemelerinin hemen hepsi gerçekleştirilmiştir. Tekke ve Zaviyelerin kapatılması, Şapka inkılabı, Medeni Kanun başta olmak üzere Hukuk alanındaki yenilikler, Harf inkılabı bu meyanda sayılabilir.

#### CUMHURİYETİN HALKA GİDİŞ MÜESSELERİ: HALKEVLERİ

##### 16. Halkevlerinin açılış sebepleri nelerdir?

**Cevap:** Cumhuriyet kazanımlarının halka aktarılması kadar toplumun kültür düzeyinin yükseltilmesi de önemli bir ihtiyaç olarak değerlendirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ilk çağlardan beri birçok medeniyetin geliştiği bir coğrafya üzerindeydi. Anadolu'da eski medeniyetlerden kalma çok sayıda tarihî değere sahip eser vardı. Bunların korunması, meydana çıkarılması ve gelecek nesillere aktarılması için sistemli çalışan ülke sathına yayılmış bir teşkilatın gerekliliği hissedilmekteydi. Osmanlı döneminde Anadolu'daki tarihî kıymeti olan pek çok eserin yağma edilerek yurt dışına kaçırıldığı bilinen bir gerçektir. Ayrıca sanatı geliştirmek, sanatkârı himaye altına almak, sağlıklı ve gürbüz nesiller yetiştirmek, köyle şehir arasındaki kültürel ve ekonomik farklılıkları gidermek, halkı hurafelerden kurtarıp onları modern bir zihniyetle yetiştirmek, yeni rejim için tehdit unsuru olabilecek bazı düşüncelerin gelişme olanağı bulduğu çeşitli sivil toplum örgütlerini kontrol altında tutmak gibi hususları da halkevlerinin kuruluş sebepleri arasında saymak mümkündür.

##### 17. Dil, Edebiyat, Tarih şubesinin görevleri nelerdir?

**Cevap:** Muhitin genel bilgisini yükseltmeye yarayacak konularda sohbetler ve konferanslar düzenlemek, Türk dilinin bugünkü yazı ve edebiyatta kullanılmayan fakat halk arasında yaşayan kelimeleri, terimleri ile eski millî masalları, atasözlerini, araştırıp toplamak, anane ve âdetleri incelemek, dergi çıkararak veya çıkarılmakta olan dergiler aracılığıyla yukarıda belirtilen çalışmalarını yayımlamak, yeni yetişen gençler arasında yetenekli

olanları desteklemek ve onların ilerlemeleri için gerekli çareleri aramak bu şubenin görevleri arasındadır.

**18. Temsil şubesinin açılış amaçları nelerdir?**

**Cevap:** Tiyatro sanatına heves ve yeteneği olan kadın ve erkek üyelerden bir temsil grubu oluşturmak, umumi idare heyetince tercih edilecek veya yeniden teklif ettirilecek piyesler temsil ettirmek Temsil Şubesinin görevleri arasında yer almaktadır.

**19. Halk dersaneleri ve kurslar şubesinin açılış amacı nelerdir?**

**Cevap:** Bu şube her türlü okuma-yazma ve yetiştirme hareketlerinin ilerlemesini temin ve himaye eder; okuma yazma öğretmek, yabancı dil ve fen dersleri vermek, sanat öğretmek ve günlük hayat bilgilerini geliştirmek için kurslar açar; özel kurumların açtığı kurslara yardım eder.

**20. Köycülük şubesinin açılış amaçları nelerdir?**

**Cevap:** Halka doğru gidiş politikalarının en önemli aracı olan halkevlerinin en etkin olması beklenen şubesidir. Köylülerin sıhhi, medeni, kültürel gelişme ve ilerlemesine, köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve bağlılık duygularının kuvvetlenmesine çalışmak, çevre köylere geziler düzenlemek, köylüyü okutmaya çalışmak, hasta köylülerin şehir sağlık merkezlerinde muayene ve tedavilerini sağlamak, harp malulü köylülerle şehit köylülerin aile ve yetimlerini koruma ve bunların kasabadaki resmî işlerini kolaylaştırmak bu şubelerin aslı görevleri arasındadır.

**21. Kadro teşkilatının ortaya koymuş olduğu temel görüşler nelerdir?**

**Cevap:** Kadrocular, kapitalizmi ve sosyalizmi reddederken, üçüncü ve özgün bir yol olarak devletçi anlayışı öne sürüyorlardı. Ancak devletçiliğe biçtikleri rol Atatürk'ün ve CHF'nin takip ettiği devletçilik ilkesinden oldukça farklıydı. Türkiye'nin 1930'larda uyguladığı devletçilik, devlet eliyle millî sanayinin ve sermayedarların oluşumunu teşvik etmeyi hedefliyordu. Hedefe varıldığında Devlet, ekonomiye müdahaleyi bırakabilir veya gevşetebilirdi. Kadroculara göre devletçilik, başlı başına bir ideoloji hâlinde yürürlüğe konmalıydı. Devletçilik sürekli bir yönetim biçimi olarak tanımlanmakta ve amaçlanmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere Kadro'nun önerdiği devletçilik, sadece ekonomik alan ile sınırlı olmayan siyasal, toplumsal ve kültürel yaşama damgasını vuracak ve belirleyecek bir düzene işaret etmekteydi.

## CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA EKONOMİ POLİTİKALARI

**22. Cumhuriyetin ilk yıllarında halkın durumu nasıldır?**

**Cevap:** Anadolu halkı ardı ardına gelen Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı nedeniyle insanını, hayvanını ve malını kaybetmiş, yoksul ve çaresizdi. Halkın %80'den fazlası geçimini tarıma dayalı faaliyetlerden sağlamaktaydı. Ülkede yetişmiş iş gücü, deneyimli girişimci, sermaye ve altyapı olmadığı gibi yol

gösterecek düzenli çalışan kamu kurum ve kuruluşları da yoktu.

**23. Devletçilik dönemi ne zamana başlamıştır?**

**Cevap:** Dünyanın ve Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu iktisadi sorunları değerlendiren Atatürk ve yakın çalışma arkadaşları ülkenin sosyal ve ekonomik yapısına uygun önlemleri 1930 yılının başından itibaren yürürlüğe koymaya başladılar. Başka bir deyişle "Devletçilik" in gereği olan ekonomik yasalar ve kurumlar hayata geçirildi.

**24. Sümerbank ve Etibank'ın kuruluşları nasıl gerçekleşmiştir?**

**Cevap:** 1933'te kurulan Sümerbank, Atatürk'ün köşe taşlarını koyduğu "Devletçilik" in temel ögesi ve sürükleyici kurumu olmuştur. Bugünkü anlamda bir 'kalkınma bankası' gibi kurulan ve çalışan Sümerbank, çağını aşan Türkiye'ye özgü bir banka modeliydi. Tamamı kamuya ait 20 milyon sermayeyle faaliyete geçen banka, 4 sanayi işletme, bir satış mağazası ve iki banka şubesi devralmıştı. Sümerbank'ın kaynak kullanımında ve faaliyetlerinde öncelikleri nasıl belirleyeceği kuruluş yasasında açıklanmıştı. Örneğin ham maddesi ülke içinden sağlanacak sanayi yatırım projelerine bankanın öncelik vermesi öngörülmüştü. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı (1934-1938) uygulamaya konulduktan sonra "Devletçiliğin temel kurum ve kuruluşlarının tamamlanmasına devam edilmişti. Özellikle enerji ve madencilik konusundaki araştırmaları ve işletmeleri denetim altına almak ve bir merkezden yönetmek için 1935 yılında 20 milyon sermayeyle Etibank kuruldu. Yabancı sermayenin elinde bulunan Ergani- Murgul bakır ve Divriği demir işletmeleri Etibank tarafından satın alındı. Ardından Ereğli Kömür işletmeleri de bankaya devredildi.

**25. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki sanayileşme hareketi nasıl ilerlemiştir?**

**Cevap:** Ülkede mevcut demiryollarının satın alınarak millileştirilmesi, yenilerinin yapılması, ziraat (Bursa, Ankara, Giresun), şeker (Alpullu, Uşak, Turhal, Eskişehir) ve maden (Ergani, Karabük, Murgul, Divriği, Elazığ, Zonguldak, Keçiborlu) sanayisindeki gelişmelere paralel olarak dokuma sektöründe (Adana, Gaziantep, Kayseri, İstanbul, Bursa, Nazilli, Malatya, Konya Ereğlisi) açılan fabrikalar ile ülke ihtiyacının yerli üretimden karşılanmasında önemli mesafeler alınmıştır. Kayseri'de açılan uçak ve motor fabrikasında yabancı lisans ile başlayan çalışmalar havacılık sektöründeki ilk adımlar olarak değer kazanmıştır.